

Lausunto vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän ehdotuksesta hallituksen esitysluonnokseksi lastensuojelun vaativaa sijaishuoltoa koskevaksi lainsäädännöksi

1. Esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti pykälään 4 a § Lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin. Selkiyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten rajanvetoa? Jos ei, miten säännöstä tulisi muuttaa?

2. Esitetään säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Sosiaalityöntekijälle tulee mahdollisuus perehtyä asiakkaan tilanteeseen sekä luoda luottamuksellinen suhde asiakkaaseen. Työn vaikuttavuus on suoraan seurausta asiakkaan ja sosiaalityöntekijän välisen suhteen laadusta. Lastensuojelun systeemistä toimintamallia on muutaman viime vuoden aikana lanseerattu lastensuojelun asiakastyöhön. Systeeminen työote huomioi asiakkaan omat voimavarat sekä hänen oman lähiverkostonsa. Sosiaalityötä tehdään asiakkaan omassa ympäristössä arkea jakaen. Tähän tarvitaan riittävästi sosiaalityöntekijän aikaa.

Liian suuren ja siten hallitsemattoman asiakasmäärän kanssa sosiaalityöntekijä päätyy koordinoimaan ja hankkimaan erilaisia palveluja perheelle, vaikka hänellä olisi vahva sosiaalityön osaaminen itsellä. Uudistus mahdollistaisi sen, että lastensuojelun sosiaalityöntekijä voisi käyttää sosiaalityön osaamistaan suhdeperustaiseen työhön. Eryteisesti lastensuojelulain uudistuksessa korostetaan esim. sijoitetun lapsen tapaamisten lisäämistä, mihin oikealla sosiaalityöntekijämitoituksella paremmin pystyttäisiin.

3. Esityksen tavoitteena on vahvistaa sijaishuoltoon sijoitetun lapsen oikeutta sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erityispalveluihin.

3 a. Vastaavatko 15 §:n täsmennykset tätä tavoitetta?

Kyllä

Kyllä pääosin

Ei pääosin

Ei

Ei kantaa

3 b. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Lastensuojelun asiakas saisi vahvemman lakisääteisen oikeuden em. palveluihin. Tällä hetkellä lastensuojelun asiakkaan kohdalla liian usein odotetaan, että lastensuojelu järjestää ja siten myös maksaa asiakkaan tarvitsemat, hänelle kuuluvat palvelut, esim. neuropsykiatrinen valmennus.

4. Ehdotuksessa esitetään säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulosta voimassa olevan lastensuojeluasian vireille tulon sijaan. Tavoitteena on, että tämä vahvistaisi sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin ensisijaisuutta. Onko ehdotettu sääntely tarkoituksenmukainen asetetun tavoitteen kannalta?

Kyllä

Kyllä pääosin

Ei pääosin

Ei

Ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4

Tavoite sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin ensisijaisuudesta sinänsä hyvä, mutta §26 ja §26a esitetystä muodostaan eivät avaa asiaa riittävän selkeästi.

Onko vaarana, että hämmennetään sosiaalihuollon ja lastensuojelun asiakkuutta, kuten kävi Sosiaalihuoltolain uudistuksen yhteydessä? Tulee vaikutelma, että lastensuojelun asiakkuuksia haluttaisiin häivyttää terminologiaa muuttamalla.

5. Ehdotuksessa esitetään lastensuojelun asiakkuuden päättymisestä säätämistä. Mitä käytännön vaikutuksia tällä sääntelyllä olisi?

Tällä sääntelyllä ei olisi kuntamme toimintaan vaikutusta, koska asiakkuus päätetään myös nykykäytännön mukaisesti.

6. Tavoitteena on ehkäistä lapsen sijoituksen tarpeen syntymistä. Tässä ehdotuksessa esitetään säädettäväksi uusi tehostettu avohuollon tukitoimi, jonka perusteella lapselle voitaisiin järjestää moniammatillista kuntouttavaa tukea kotioloissa lapsen vanhemman tai muun läheisen kanssa.

6 a. Arvioitko ehdotetun säädöksen johtavan käytännössä avohuollon palvelujen kehittämiseen?

Kyllä

Kyllä pääosin

Ei pääosin

Ei

Ei kantaa

6 b. Miten arvioitte tämän tavoitteen toteutuvan ehdotetun säännöksen avulla?

Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa riittävän tehostetut avohuollon tukitoimet, joten ehdotettu muutos ei välttämättä tuo tähän lisäarvoa. (vrt. tehostettu perhetyö)

7. Sijaishuoltopaikan valintaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettävän. Sijaishuoltopaikan valinnassa tulisi aina arvioida yksilöllisesti lapsen etu, lapsen tarpeita vastaava kuntoutuksellinen osaaminen ja lapsen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muun opetuksen sekä siihen tarvittavan tuen varmistaminen. Millaisia vaikutuksia näette ehdotetulla sääntelyllä olevan sijaishuoltopaikan valintaan ja sitä koskevaan päätöksentekoon? Onko pykälän sääntely asetettujen tavoitteiden näkökulmasta riittävä?

Ehdotettu sääntely ei tuo ratkaisevaa uutta nykyiseen toimintakäytäntöömme. Lapsen etu on määräävä tekijä sijaishuoltoapaikan valinnassa jo nyt eikä esim. sijaishuollon kilpailutuksessa parhaiten sijoittuneet sijaishuoltoyksiköt tule meillä kysymykseen, mikäli ne eivät sovellu sijoitettavan lapsen/nuoren tarpeisiin.

8. Lapsen sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen tukemista ehdotetaan vahvistettavan erityisesti sijaishuollon aikana (49 a §, 50 §, 52 a §, 57 § ja 60 d §). Miten ehdotettu sääntely vastaa lapsen sijaishuollon aikaiseen tuen tarpeeseen perusopetuksen ja toisen asteen tutkinnon suorittamisessa?

Mikäli ehdotettu sääntely toteutuisi käytännössä, se vastaisi hyvin tuen tarpeeseen. Toteutuminen edellyttää kuitenkin runsaasti lastensuojelun, sijaishuollon ja sivistystoimen yhteistyön sekä yhteisen koulutuksen lisäämistä.

9. Esitetään säädettäväksi vaativan sijaishuollon sisällöstä, tarkoituksesta ja järjestämisestä.

9 a. Onko 49 a §:n sääntely vaativasta sijaishuollosta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

Kyllä

Kyllä pääosin

Ei pääosin

Ei

Ei kantaa

9 b. Mitä käytännön vaikutuksia ehdotuksella olisi?

Erilaiset integroidut palvelut erittäin tarpeellinen lisä nykyiseen palvelujärjestelmään. Tämä mahdollistaisi lasten yksilöllisten tarpeiden huomioimisen ja oikeanlaisen kasvun tuen saamisen. Henkilökunnan määrän lisääminen tarpeellinen muutos, koska lastensuojelun lapsilla on usein erityisen suuri ”aikuisen nälkä”.

10. Selkeyttääkö ehdotettu muotoilu erityisen huolenpidon jakson hoidollista ja kuntouttavaa sisältöä?

Kyllä

Kyllä pääosin

Ei pääosin

Ei

Ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 10

11. Ehdotuksen tavoitteena on turvata erityisen huolenpidon jakson riittävän pitkä aika lapsen itseään vahingoittavan käyttäytymisen ja vakavan päihdeongelman katkaisemiseksi.

11 a. Vastaako ehdotettu muotoilu näihin tavoitteisiin?

Kyllä

Kyllä pääosin

Ei pääosin

Ei

Ei kantaa

11 b. Millaisia vaikutuksia erityisen huolenpidon jakson pidentämisellä olisi?

Erytyisen huolenpidon jakso on äärimmäinen sijaishuollon palvelun muoto lastensuojelun asiakkaalle. Tätä ennen nuoren avuksi ja tueksi on kokeiltu monenlaisia tukimuotoja. Tavoitteet EHO-jaksolle ovat niin mittavat, että niiden osittaiseenkin toteutumiseen ja nuoren hyvän uuden kehityksen alkuun saattamiseen tarvitaan nykyistä pitempi aika. Uudistuksen myötä nuoren kuntoutumisen on mahdollista päästä hyvään alkuun ja hänen jatkohoitoaan voidaan paremmin suunnitella.

12. Erytyisen huolenpidon jakson päätöksenteko: Millaisia vaikutuksia olisi nykyisen päätöksentekorakenteen (30 + 60 vrk) muuttamisella siihen, että jatkossa yksi päätös mahdollistaisi enimmillään 90 vuorokauden erityisen huolenpidon jakson ja sen jälkeen tarvittaessa enimmillään toisen 90 vuorokauden jakson?

Olisi hyvä muutos. Erytyisen huolenpidon jakson päätösprosessiin liittyvä tarvittavien lausuntojen hankkimismenettely keventyy. Jakson lopettamispäätös voidaan edelleen tehdä aiemmin, jos osoittautuu, että erityisen huolenpidon jakso ei ole oikea ratkaisu.

13. Onko ehdotettu erityisen huolenpidon asumisyksiköiden henkilöstöresurssi (59 a §) riittävä?

Kyllä

Kyllä pääosin

Ei pääosin

Ei

Ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 13

Aikuisten määrän lisääminen tuo lapsille/nuorille turvaa ja mahdollisuuden kodinomaiseen arkeen.

14. Ehdotuksessa esitetään erityisen huolenpidon jaksojen tuottamista valtion lastensuojeluyksiköille, yksityisille koulukodeille sekä kunnan ja maakunnan omistamille lastensuojelulaitoksille.

14 a. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Kyllä pääosin

Ei pääosin

Ei

Ei kantaa

14 b. Mitä vaikutuksia sillä olisi?

Myös yksityiset palveluntuottajat ovat tuottaneet EHO-jaksoja, joista kunnissa on hyviä kokemuksia. Esityksen toteutuessa nämä yksiköt poistuisivat palveluvalikoimasta.

15. Miten 11 luvun säännökset rajoituksista toteuttavat sijaishuollossa olevien lasten perus- ja ihmisoikeuksia?

16. Miten ehdotetut 11 luvun tarkennetut säännökset toteuttavat ehdotetun 4 a §:n 2 momentin tavoitteita? Miten ehdotetut muutokset vastaavat käytännön tilanteisiin sijaishuollossa?

63 § Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös

65 § Aineiden ja esineiden haltuunotto

66 § Henkilöntarkastus

68 § Kiinnipitäminen

69 § Liikkumisvapauden rajoittaminen

69 a § Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen

70 § Eristäminen

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

17. Ehdotetun uuden 71 §:n tavoitteena on suojella päihteitä käyttävän lapsen henkeä, terveyttä ja kehitystä.

17 a. Toteuttaako säännös tätä tavoitetta?

Kyllä

Kyllä pääosin

Ei pääosin

Ei

Ei kantaa

17 b. Millaisia vaikutuksia ehdotetulla 71 §:ssä säädetyillä erityisillä rajoituksilla näette olevan lapsen päihdehoidon ja -kuntoutuksen toteuttamiseen?

Lapsen päihdehoidon toteutumisen turvaamiseksi tarvitaan vahvaa lainsäädännön tuomaa tukea, mihin tällä esityksellä hyvin pyritään.

18. Miten 69 a §:ssä ehdotetut muutokset mahdollistavat luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamisen?

Ehdotetut muutokset saisivat olla vielä vahvemmin laitoksia velvoittavia ja laitoksen vastuuta korostavia lapsen palauttamisessa laitokseen.

19. Miten tehokkaasti ehdotettu 73 §:n mukainen säännös toteuttaa eristämisen täytäntöönpanon valvontaa?

Valvonnan tehostaminen on aina tarpeen. Aluehallintoviranomaisen valvontaresurssit ja niiden vahvistaminen huomioitava.

20. Miten tehokkaasti ehdotettu 74 §:n säännös kirjaamisveloitteesta ja toimittaminen kuukausittain aluehallintovirastoon toteuttaa rajoitustoimenpiteiden valvontaa?

Valvonnan tehostaminen on aina tarpeen. Aluehallintoviranomaisen valvontaresurssit ja niiden vahvistaminen huomioitava.

21. Ovatko ehdotetut jälkihuollon sisältöä koskevat täsmennykset riittäviä?

Kyllä

Kyllä pääosin

Ei pääosin

Ei

Ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 21

Lapsen ja nuoren jälkihuollon sisällön erottaminen toisistaan hyvin perusteltua.

22. Ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion lastensuojelulaitoksista ja täsmennettävän valtion lastensuojeluyksiköiden tehtäviä vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroituna palveluna. Valtion lastensuojeluyksiköiden tehtävänä olisi vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroidun palvelun, erityisen huolenpidon sekä lastensuojelun jälkihuollon järjestäminen. Vastaisiko ehdotetun lain 2 § vaativan sijaishuollon tarpeisiin?

Kyllä

Kyllä pääosin

Ei pääosin

Ei

Ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 22

23. Vapaamuotoiset huomiot koko esityksestä. Jos ehdotatte muutoksia pykäliin, pyydämme antamaan vastaukset ilmoittaen sen pykälän numeron, jota kommentti koskee:

23 a. Pykälä x tai pykälät x-x §:t ovat hyvät ehdotetussa muodossa.

23 b. Muutosehdotus pykälään x:

23 c. Muutosehdotus pykälän x perusteluihin: